

“KƏŞKÜL” jurnalı (qəzet)

Milli mətbuatın 3-cü nəşri “Əkinçi” yolunu davam etdirib

- 1) Ümumiyyətlə maarifə aid baş məqalə, vilayətin müsəlman əhalisinin ədəbiyyatı, sənayesi, ticarəti və iqtisadi həyatı.
- 2) Dövlətin və xarici ölkələrin müxtəlif şəhərlərindən məktublar.
- 3) Hökumətin ümumi əmri və xüsusən vilayətə aid qərarlar.
- II. Tarixi və siyasi şöbə. Dahi şəxslər və tarixi hadisələr haqqında məlumat, Rusiyanın və xarici dövlətlərin müasir siyasətlərinə dair məqalə.
- III. Savadlı və savadsız xalqların adət və ənənələri.
- IV. Tənqid və mətbuat xülasəsi.
- V. Pedaqogika.
- VI. Tibba dair məqalələr, həkim məsləhətləri.
- VII. Şeirlər.
- VIII. Müxtəlif materiallar.
- IX. Aylıq məlumat. Müsəlman və rus təqvimlərinə məxsus məlumatlar.
- X. Müsəlmanlar üçün çətinlik törədən rus söz və terminlərinin izahı.
- XI. Emlarlar.

C.Ünsizadə jurnalda iştirak edəcək maarifpərvər ziyalıları əvvəlcədən müəyyənləşdirmiş və onlarla razılığa gəlmişdi. “Kəşkül”ün məramnaməsi və müxbirləri haqqında “Ziyayi-Qafqaziyyə” qəzetinin 1882-ci il 32-ci nömrəsində verilən bir məlumatdan aydın olur ki, jurnalda aşağıdakı şəxslər iştirak edəcəkdir: H.Zərdabi, S.Ə.Şirvani, “Yuridicheskoe obozreniye” jurnalının redaktoru Stepanov, Tiflisin məşhur hakimlərindən Babua, Tiflis Maarif Məclisinin keçmiş rəisi Burseladze, Qori Seminariyasındakı Azərbaycan şöbəsinin müfəttişi Çerniyavetski, Rəşid Axundov (M.F.Axundovun oğlu) və başqaları.

“Kəşkül”ün Bakı, Quba, Qarabağ, İrəvan və sair yerlərdə müvəkkilləri var idi ki, bunlar da oxucularla əlaqə saxlamağa kömək edirdi.

“Kəşkül”ün toxunduğu məsələlər çox geniş və müxtəlif idi. Orada xalqı ehtiyaclarından, geridə qalmasından bəhs edən materiallarla bərabər, ədəbiyyat, incəsənət, elm, maarif, iqtisadiyyat və sair məsələlərə dair yazılmış nəzəri və publisist məqalələr, teatr resenziyaları, orijinal bədii parçalar, rus, Avropa və Şərq ədəbiyyatından tərcümələr də dərc edilirdi. Bununla yanaşı, o, “Əkinçi” qəzetinin ənənələrini qismən davam etdirərək xalqı maarifləndirmək, uşaqları yeni ruhda tərbiyə edib yetişdirmək məsələsinə xüsusi əhəmiyyət verirdi. “Kəşkül”də dərc olunan bədii parçalar, nəzəri və publisist məqalələr noticə etibarən ilə maarifin təbliğindən uzağa gedə bilmirdi.

“Kəşkül”ün ətrafına toplaşmış maarifpərvər ziyalılar xalqın geridə qalmasının əsas səbəbini savadsızlıqda görür və belə güman edirdilər ki, əgər xalq savadlanıb maarif və mədəniyyətə yiyələnsə, fanatizmin törətdiyi faciələrdən tezliklə yaxa qurtara bilər.

Bu məsələni geniş surətdə təbliğ etmək üçün ayda bir dəfə nəşr olunan bir jurnal kifayət deyildi. Bunu C.Ünsizadənin özü də hiss etmişdi. O deyirdi ki, xalqın mədəni səviyyəsini yüksəltmək üçün bir jurnal bəs ələməz, bir neçə jurnal və qəzetin nəşr olunması vacibdir. Odur ki, C.Ünsizadə jurnalın təsir dairəsini genişləndirmək üçün onu həftədə bir dəfə nəşr etmək qərarına gələrək, bu haqda 1883-cü ilin oktyabrında Baş mətbuat idarəsinə müraciət etdi. 1884-cü ilin fevralında ona jurnalı həftədə bir dəfə çıxarmaq icazəsi verildi. Lakin bu zaman “Ziya” mətbəəsinin Şamaxıya köçməsi “Kəşkül” jurnalının nəşrini çətinləşdirdi. Çünki “Kəşkül” “Ziya” mətbəəsində çap olunurdu. Buna görə də C.Ünsizadə yenidən Baş mətbuat idarəsinə müraciət edib “Kəşkül”ü həftəlik jurnal yox, qəzet şəklində nəşr etməyə icazə verilməsini xahiş etdi.

Beləliklə, “Kəşkül” jurnalının 11 nömrəsi çıxdıqdan sonra, 1884-cü ildən 12-ci nömrəsindən etibarən həftəlik qəzet kimi nəşr olunmağa başladı. Jurnalın və qəzetin ideya istiqaməti tamamilə eyni idi. Onları bir-birindən fərqləndirən yalnız bir sıra nömrələrin həcmcə böyük olması idi. Buna görə də “Kəşkül” qəzeti dedikdə, həm jurnalı, həm də qəzeti nəzərə almaq lazımdır.

“Ziya” mətbəəsi Şamaxıya köçükdən sonra “Kəşkül” mətbəə böhranı keçirməyə başladı. O, bir müddət ayrı-ayrı xüsusi mətbəələrdə çap olunurdu.

C.Ünsizadə 1887-ci ildə xüsusi “Kəşkül” mətbəəsi təşkil etdikdən sonra qəzetin işi bir qədər yaxşılaşdı. Bu mətbəə o dövrdə bir çox elmi və bədii kitabların çap olunmasında da böyük rol oynamışdır. Füzulinin “Leyli və Məcnun” poeması ilk dəfə rus dilində “Kəşkül” mətbəəsində kitabçə halında buraxılmışdı. “Kəşkül” mətbəəsi qəzetin tirajının artmasına da təsir göstərirdi. 1887-ci ildən sonra qəzetin tirajı, arada ayrı-ayrı nömrələrin istisna edilərsə, 488-500 nüsxədən az olmamışdır. Lakin qəzetin tirajı həmişə bir səviyyədə olmurdu, tez-tez artır və ya aşağı düşürdü. Məsələn, 1886-cı ildə qəzetin 60 nüsxə tirajla çıxan nömrələri də olmuşdur. “Kəşkül” qəzeti daim maddi cəhətdən kərkəli çəkirdi. O, həmişə abunəçiyə məhətək idi.

“Kəşkül”ün ilk nömrələrindən başlayaraq, mürtəbə dairələr tərəfindən həmişə ona təzyiq göstərilirdi...

Qəzetə edilən hücumlar və senzur komitəsinin ciddi nəzarəti “Kəşkül”ün nəşrinə mane olurdu. Senzur komitəsi hər dəfə qəzetdən məqalələr çıxarıb saxlayır və onun nəşrini hər vaxtla ləngidirdi. “Kəşkül”ün ildə 42 nömrəsi çıxmalı idi, lakin 17-18 nömrəsi ancaq çıxdı. Hətta 1891-ci ildə onun cəmi 5 nömrəsi çıxmışdır...

C.Ünsizadə “Kəşkül” qəzetinin ağır vəziyyətə düşməsinə millət nümayəndələrinin mətbuata olan etinasızlığında görürdü. Bir qədər sonra biz qəzetdə onun yəni acı şikayətinə rast gəlirik: “Hərgah bu halda bizim oxumağa meyl və rəğbətli olan qardaşlarımız bu yolda daxi kişələrinin ağzılarını açmış olsaydılar və hər il bir üç-dörd manat fədakarlıq edərdilər, o vaxt bu yazıq “Kəşkül” də nömkli həftədə bir dəfə, bəlkə gündə bir dəfə ortaya çıxardı”.

C.Ünsizadə qəzetin müntəzəm çıxması üçün qarşıya çıxan maneələri aradan qaldırmağa çətinlik çəkirdi. Senzur komitəsi qəzeti tamamilə bağlamaq üçün daim bəhanə axtarırdı, hətta qəzetin proqramı əsasında müntəzəm çıxmadığı haqqında dəfələrlə hökumət idarələrinə məlumat verilmişdi.

Təsədüfi bir hadisə qəzeti tamamilə bağlamaq

Şamil QURBANOV,
filologiya elmləri doktoru,
professor

üçün senzur komitəsinə imkan verdi.

Qəzetin 1891-ci ildə çıxan 121-ci nömrəsində C.Ünsizadə əvəzinə səhv olaraq mürəttib Mustafa Sultanova imzası gəlmişdi. Qəzeti saxlamaq mümkün olmadığına görə o, elə bu şəkildə abunəçilərə göndərilmişdir. Senzur komitəsi bu təsədüfi hadisədən istifadə edərək, “redaktorun öz vəzifəsinə etinasız münasibətinə” görə qəzeti, 1891-ci ildə 123 nömrəsi çıxdıqdan sonra tamamilə bağladı.

“Kəşkül” öz ideya istiqamətinə, işıqlandırdığı məsələlərin əhəmiyyətinə görə “Əkinçi” qəzetinə çox yaxın idi. O, din xadimlərinin təsirindən tamamilə uzaq olmasa da, “Əkinçi”nin ideyalarını davam etdirərək, köhnə adət və ənənələrin, Şərq despotizminin əleyhinə çıxır, xalqı maarif və mədəniyyətə qovuşdurmağa çalışır, rus və Avropanın mədəni nailiyyətlərini təbliğ edirdi.

“Kəşkül” qəzetinin ətrafına toplanmış maarifçi ziyalılar xalqın tərəqqisi üçün maarif və mədəniyyətin inkişafına böyük fikir verirdilər. Qəzet, özü yazdığı kimi “maarif və elm, tərəqqi və təqəddüm” şüarı altında fəaliyyət göstərirdi.

Qəzetin müəhərrirləri hiss edirdilər ki, xalqın mədəni səviyyəsini yüksəltmək üçün birinci növbədə mövcud məktəbləri yenidən qurmaq lazımdır. Onlar o zamankı məktəblərin vəziyyətini “hali-fələkət” adlandıraraq yazırdılar: “Dünyada ismi var, cismi yox bir şey var isə o da bizim məktəblərimizdir. Zira məktəb və təlimxana bir növ “insan fabrikası” deməkdir ki, bir qapısından daxil olan tifi-cahil o biri qapısından “insan-kamil” olmaqla ortaya çıxır”.

Bu fikir qəzetin dini məktəbləri yox, xalq məktəblərinə böyük əhəmiyyət verdiyini sübut edir... Qəzet nə yolla olur-olsun, xalqı maarifləndirməklə onu avamlıqdan, cəhəlat girdabından qurtarmağa çalışırdı...

Xalqın maariflənməsi sahəsində “Kəşkül”ün tutduğu mövqə mütləq idi. O, gələcəkdə xalqın xoşbəxt olması üçün onun uşaqlarına əvvəlcədən yaxşı təlim verilməsi məsələsinə irəlİ sürürdü...

Qəzetin maarifpərvər müəhərrirləri onun səhifələrində göstərilirdi ki, hazırda “məsələyi-mühümədən biri tərbiyyə-i-övlad məsələsidir”.

“Kəşkül” qəzeti təlim-tərbiyə məsələlərindən danışarkən dünyəvi elmlərin və mədəni xalqların dillərinin, birinci növbədə isə rus dilinin tədrisinə böyük əhəmiyyət verirdi. Dövrün maarifpərvər ziyalıları başa düşürdülər ki, əgər xalq rus dilini öyrənsə, o zaman bu dil vasitəsilə rus və Avropa mədəniyyətinə daha tez yiyələnsə, öz gerilik səbəblərini başa düşsə və bunun ələcinə çarə taparsa...

“Kəşkül” qəzetinin ətrafına toplanmış maarifçilər uşaqların savadlanması üçün birinci növbədə dərs vəsaitinin vacib olduğunu da söyləyirdilər. Onlar qəzetin səhifələrində çıxış edərək hamvətənlərinə deyirdilər ki, “nifar və şəqqatı bərtərəf edib və əl-ələ verib göz-lərimizin nuru övladlarımızın təlim və tərbiyyəsi” üçün lazım olan dərsliklər hazırlayaq.

“Kəşkül” mətbəəsində rus və Azərbaycan dillərində tez-tez elmi və bədii kitablarla bərabər, dərs vəsaiti də çap olunurdu. Çerniyavetskinin S.Vəlibəyovla birlikdə yazdığı “Vəton dili” adlı kitabı, Calal Ünsizadə və N.K.Pomartsevin birlikdə tərtib etdikləri “Müəllim-lisanı-rus” adlı üç hissədən ibarət dərs vəsaitinin birinci hissəsi bu mətbəədə çap olunmuşdur.

“Kəşkül” qəzeti bütün fəaliyyəti boyu köhnə adət və ənənələrin əleyhinə çıxaraq təlim-tərbiyyənin Avropa sayacağı yenidən qurulmasını qızğın təbliğ edirdi. Qəzetdə bu ideyanı təbliğ edən publisist yazılarla bərabər bəzən şeir də verildirdi.

“Kəşkül” qəzeti axırı kimi əməl etmişdi. Ona görə də “Kəşkül”ün dili özündən əvvəlki qəzetlərin, xüsusən “Ziya” və “Ziyayi-Qafqaziyyə” qəzetlərinin dilindən fərqlənirdi. O, belə bir ideyanı təbliğ edirdi ki, insan birinci növbədə öz ana dilini mükəmməl öyrənməlidir. Çünki “təcrübə olunmuşdur ki, insan öz

dilini nə qədər bilmiş olsa başqa dilləri də bir o qədər biləcəkdir”.

“Kəşkül” qəzetinin 1890-cı il 115-ci nömrəsində “Azərbaycanlı” imzası ilə “Avam gözəmkə yuxu yatmaqımı dedin?” adlı bir felyeton dərc olunmuşdur. Bu felyeton onun mühərrirlərinin millət haqqındakı təəssüflərini müəyyən etmək üçün çox xarakterikdir. Həmin felyeton Tiflis vaxtında rastlaşan bir azərbaycanlı ilə bir nəfər əcnəbi arasındakı mülakimədən ibarətdir. Hər şeylə maraqlanan əcnəbi azərbaycanlıdan soruşur:

– Sən nə millətdənsən?
– Müsəlmanam.
– Xeyr, mən soruşdum nə millətdənsən?
– Müsəlmanam, deyirəm.
– Əfəndim, millət ayrı, din ayrı. Bildim dininiz islamlardır, ancaq istəyirəm biləm millətiniz nədir?
Bu suala nə cavab verirəm? Bilirəmmi mən hansı millətdəyəm? Bizim molla, ya bizim axund görənsən bilirmi?

Keçi saqqal əcnəbi kiridiyimi görüb başladı:
– Əfəndim, ərəb, fars, türk, hind, əfqan və qeyri bunların hamısı islamlardır. Ancaq hər birisinin milləti ayrıdır. Mən özüm katolik dinindənəm, ancaq millətim italyandır.

– Doğru buyursunuz, əfəndim, ancaq eyib də olsa görək dürtüşt ərəz edim, mən bilmirəm ki, mən nə millətdəyəm.

Əcnəbi azərbaycanlınu başa salır ki, onun milliyyəti azərbaycanlıdır.

– Əfəndim, bizə nə millət buyurdunuz?
– Azərbaycan milləti, əzizim, Azərbaycan.
– Həqiqət, əvvəl dəfədir ki, eşidirəm bizə Azərbaycan deyirlər. Eşitmişəm ki, İranda, Arazın o tayında bir Azərbaycan mamləkəti var.

– Bəli, o mamləkətin tayfası siz ilə birlikdə Azərbaycan millətidir. Siz qədim tayfasınız. Sizin tarixnamələrdə neçə-neçə hekayələriniz var... Təəccüblüdür ki, sizin bu əhvalatlardan xəbəriniz yoxdur”.

Göründüyü kimi, məqalə müəllifi “millət ayrı, din ayrı” deməklə, millətin artıq yaranmasına işarə edirdi. “Kəşkül”dən əvvəl biz belə fikrə rast gəlmirik. “Ziya” və “Ziyayi-Qafqaziyyə” qəzetlərində “Azərbaycan” sözü ancaq coğrafi mənada işlədilmişdi.

“Kəşkül” qəzeti bədii ədəbiyyat məsələləri ilə müntəzəm məşğul olurdu. Qəzetdə ədəbiyyata aid ayrıca şöbə açılmışdı. Burada ədəbiyyat məsələləri işıqlandırılırdı. Qəzetin səhifələrində yerli həyatı əks etdirən realist ədəbi əsərlər çap olunurdu. “Kəşkül” keçən əsrin sonlarında Azərbaycan realist ədəbiyyatının inkişafında müəyyən müsbət rol oynamışdır...

“Kəşkül” qəzeti ədəbiyyat və mədəniyyətin demək olar ki, bütün sahələrinə toxunmuşdur. Onun səhifələrində irihəcmli poemalar, səhnə əsərləri, rus, Avropa və Şərq ədəbiyyatından tərcümələrlə bərabər, lirik şeirlər, nikbin ruhlu qəzəl və qəsidələr, uşaq şeirləri, teatr resenziyaları da dərc edilirdi.

“Kəşkül” qəzetinin ədəbiyyat sahəsindəki fəaliyyəti Azərbaycan realist yazıçılarının əsərlərini dərc etməklə məhdudlaşmırdı. O, rus və Avropa ədəbiyyatının, qardaş xalqlar ədəbiyyatının Azərbaycanda təbliği ilə müntəzəm məşğul olurdu. O, keçən əsrdə Azərbaycan oxucularını ilk dəfə Avropa ədəbiyyatının klassik əsərləri ilə tanış etməyə başladı.

Qəzetin bədii tərcümə sahəsində ən fəal mühərrirlərindən biri olan G.Kəngərlinski “Kəşkül”də dərc etdirdiyi məqaləsində realist ədəbiyyata daha çox fikir verməyi tələb edirdi...

Qəzet bədii tərcümə sahəsində getdikcə geniş fəaliyyət göstərərək onu daha da inkişaf etdirmişdir. Həqiqətdən

Görürəm gözünir cəmədəni canan
Zülfü dağınmıqdı, pay üryan –
beytilə başlanan şeiri, Şillərin “Məkr və məhəbbət” əsəri, “Qanlı gecə” adlı roman ilk dəfə Azərbaycan dilində “Kəşkül”ün səhifələrində dərc olunmuşdur...

Azərbaycan və Şərq ədəbiyyatı klassiklərini qeyri-Azərbaycan oxucularına tanıtmaya üçün “Kəşkül”ün fəaliyyəti böyük idi. Qəzet həmin klassiklərin şeirlərindən tərcümə elədiyi parçaları orijinali ilə birlikdə öz səhifələrində dərc edirdi. Qəzetin bu təşəbbüsünə o zaman Tiflisdə sürgündə olan Ukrayna yazıçısı N.İ.Qulak da qoşulmuş və bir sıra faydalı işlər görmüşdür. Şərq dillərinə, o cümlədən Azərbaycan dilinə yaxından bələd olan Qulakin tərcüməçilik fəaliyyəti “Kəşkül” qəzeti ilə məhdudlaşmışdır. O, hələ 1882-ci ildə M.F.Axundov komediyalarını alman dilinə tərcümə etmişdir.

C.Ünsizadə ilə əlbir işləyən N.İ.Qulak Füzulinin “Leyli və Məcnun” poemasını 1887-ci ildə ilk dəfə rus dilinə tərcümə etmiş və “Kəşkül” mətbəəsində ayrıca kitabçə şəklində buraxmışdı. “Kəşkül”ün ətrafına toplanmış mütləq ziyalılar keçən əsrdə Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində tərcümə işini xeyli inkişaf etdirmişlər.

“Kəşkül” qəzeti ədəbiyyatımızın xalqı baş sahəsinə – teatr resenziyasına da biganə qalmamışdır... 1887-ci ildə M.F.Axundovun Tiflis həvəskarları tərəfindən tamaşaya qoyulan “Müsyö Jordan və Dərviş Məstəli şah” komediyası haqqında dərc olunan məqalə bir teatr resenziyası kimi çox maraqlıdır.

Redaksiya həmin resenziyanın axırında belə bir qeyd vermişdir: “Tamaşaqlarımız teatr elminə nə qədər hazırlamış isələr, oyunçularımız da onları ancaq o dərəcədə məmnun edə bilərlər. Yoxa lənət deməyib-lərmizi?”.

“Kəşkül” qəzeti keçən əsrin axırlarında nəşrə başlayaraq, təxminən, 9 il fəaliyyət göstərmişdir. Bütün bu müddət ərzində o, elm və sənətin müxtəlif sahələrinin təbliği ilə, rus və Avropa mədəni nailiyyətlərinin Azərbaycanda yayılmasına ilə məşğul olmuşdu. Bununla bərabər, o, dövrünün dini təsirindən tamamilə uzaqlaşa bilməmişdi. Bəzən onun səhifələrində din xadimlərinin, mürtəbə ünsürlərin, köhnə ədəbi cərəyan nümayəndələrinin çıxışlarına da rast gəlirik. Lakin bunlar onun mütləqəqi ideyasına, məfkurəvi istiqamətinə ciddi təsir göstərə bilməmişdir. “Kəşkül” qəzeti xalqımızın tarixində böyük bir səhifə açmışdır.

BDU-nun İctimai elmlər seriyası, № 5, 1961

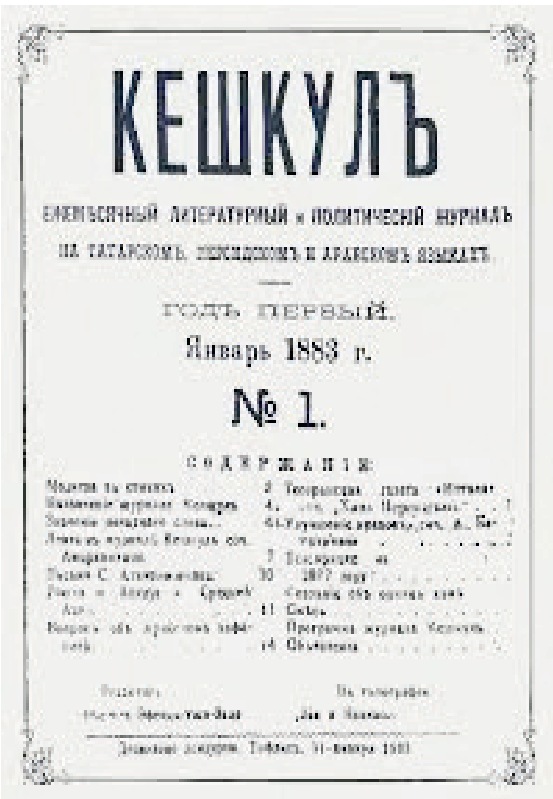

...Azərbaycan ziyalılarının maarifçilik ideyaları öz dövründə xalqın mədəni inkişafında çox böyük rol oynamışdır. Onlar bu ideyaları həyata keçirmək üçün dövrü mətbuata əsas vasitələrdən biri kimi baxaraq, onun tərəqqi etməsinə çalışırdılar.

H.Zərdabi cəhəlatə və avamlığa qarşı mübarizə aparmaqda dövrü mətbuatı ən mühüm bir ideoloji vasitə hesab edirdi. Onun nəşr etdiyi “Əkinçi” qəzeti mədəniyyətimizin və ictimai fikir tariximizin inkişafında yeni bir mərhələ olmuş, yeni demokratik ziyalılar nəslini tərbiyə edib yetişdirmişdir.

“Əkinçi” qəzeti keçən əsrin axırlarında xalqımızın ictimai həyatında ələ bir mütləqəqi dönüş yaratdı ki, qəzet bağlandıqdan sonra da ayrı-ayrı maarifpərvər ziyalıları onun mübariz ideyalarını davam və inkişaf etdirməyə çalışırdılar.

“Əkinçi” qəzetindən sonra nəşrə başlayan “Ziya” və “Ziyayi-Qafqaziyyə” qəzetləri maarif və mədəniyyət məsələlərinə az-çox fikir versələr də, dövrün siyasətini tuta bilmədilər. Hər iki qəzetin nəşri və redaktoru Zaqafqaziya ruhanı idarəsinin üzvü Hacı Səid Əfəndi Ünsizadə olduğu üçün burada din ön plana çəkilərək hər bir ictimai təşəbbüsə din cəhəbindən qiymət verilib. Odur ki, bu illərdə daha vacib məsələlərdən yazan, mütləqəqi ideyalar təbliğ edən bir mətbuat orqanına ehtiyac hiss olunurdu. Bunu hər şeydən əvvəl dövrün ictimai-siyasi hadisələrinin özü tələb edirdi...

Belə bir mətbuat orqanının nəşrinə Səid Ünsizadənin kiçik qardaşı Calal Ünsizadə təşəbbüs etdi.

Azərbaycan mətbuatı tarixində Calal Ünsizadənin xidməti az olmamışdır. O, qardaşlarından fərqli olaraq rus dilində təhsil görmüş, rus və Avropa mədəniyyətinə bələd olan bir ziyalı idi. O, öz fəaliyyətinin məhdud və ziddiyyətli cəhətlərinə baxmayaraq, əsasən dövrünün qabaqcıl maarif və mətbuat xadimi idi. Əslən şamaxılı olan C.Ünsizadə 1873-cü ildə Şamaxı qəza məktəbində Azərbaycan dili fənnindən və şəriətdən dərs demişdir. Təxminən 1876-cı ildə o, Şamaxıyı tərk edib Tiflisə köçmüş, uzun müddət burada maarif və mətbuat sahəsində çalışmışdır.

C.Ünsizadə “Ziya” və “Ziyayi-Qafqaziyyə” qəzetlərində yaxından əməkdaşlıq etmiş, öz xalqının maarif və mədəniyyətə qovuşması üçün əlindən gələni əsirgəməmişdir. O, 1882-ci il may ayının 12-də Qafqaz canişinliyinin baş mətbuat idarəsinə göndərdiyi məktubunda yazırdı: “Əvvəllər müsəlman məktəblərində işləyən bir müəllim, indi də “Ziyayi-Qafqaziyyə” qəzetində iştirak edən bir əməkdaş kimi öz ictimai fəaliyyətimdə bu xalqlara (Qafqaz xalqlarına – Ş.Q.) yaxın olmuş, onlara bacardığım qədər fayda vermək istəmiş, onların arasında müasir mədəniyyət şüalarının yayılmasına kömək etmişəm. Bunları nəzərə alaraq mən bu il sentyabrın etibarən aylıq “Kəşkül” (dərsliklərin sədəqi toplamaq üçün gözdirdikləri çanta) adlı jurnal çıxarmaq niyyətindəyəm. Jurnal üç Şərq xalqlarının dilində: tatar (Azərbaycan – Ş.Q.), fars və ərəb dillərində çıxacaqdır”.

C.Ünsizadənin jurnal nəşr etmək haqqındakı xahişinə həmin il oktyabrın 22-də hökumətin mətbuat haqqındakı qayda-qanunlarına əməl etmək şərti ilə icazə verildi. Nəhayət, 1883-cü ilin yanvarında Tiflisdə jurnalın birinci nömrəsi çapdan çıxdı. Bu, Azərbaycan xalqının tarixində ilk ədəbi-bədii jurnal idi. C.Ünsizadə öz jurnalına “Kəşkül” adını iki məqsəd üçün seçmişdi. Əvvəlcə, “Kəşkül” avam camaatı dünya hadisələri ilə tanış etmək üçün öz çantasında, yəni səhifələrində geniş və müxtəlif materiallar dərc edəcək, ikincisi, o, elm və sənətin müxtəlif sahələrindən bəhs edən bir maarif çantası olacaqdır.

Doğrudan da “Kəşkül” əsl elm və maarif çantası idi. O, öz qarşısına mühüm ictimai məsələləri işıqlandırmaq, xalqı maarif və mədəniyyətə qovuşdurmaq kimi məsul vəzifə qoymuşdu. Qəzetdə aşağıdakı şöbələr var idi:

I. Daxili şöbə: